CLARORVM ASCVLANORVM

PRÆCLARA FACINORA

A IOSEPHO LENTO ASCVLANO EXPOSITA, ET

ILLVSTRISSIMO PRINCIPI CARD. DE MONTEALTO PROPOSITA.

ROMAE, Typis Iacobi Maſcardi, MDCXXII.

SVPERIORVM PERMISSV.

Digitized by Google

Imprimatur, ſi videbitur Reuerendiſſimo P.M.Sac.Pal.Apoſt.

A. Epiſc. Carin. Viceſgerens.

EGo Hippolytus Strada Phil. ac S.Theol.Doctor vidi libellum, cuius inſcriptio eſt, Clarorum Aſculanorum præclara facinora, traditum mihi à Reuerendiſſimo P. M.S. P. Apoſt, in quo cum nihil repererim contra fidem, aut bonos mores, immo cum & Authoris pietatem in Patriam, & priſcam ſcribendi elegantiam, concinnitatemq. redoleat: præſertim ne præclarorum virorum domi foriſq. facinora debita commendatione fraudentur: typis mandari poſſe cenſeo.

Hippolytus Strada.

Imprimatur, F. Ignatius Ciantes Romanus, & Reuerendiſſimi P.Mag.S.P.Apoſt.Socius, Ord. Præd.

Digitized by Google

ILLVSTRISSIMO PRINCIPI

ALEXANDRO PERETTO

S. R. E. CARDINALI,

ET VICECANCELLARIO, FEL.

Biblio. Secr. Coll. Rom. Soc. Iesu

EX omnibus præmijs virtutis, ſi habenda ſit ratio præmiorum (Alexander Illuſtriſſime) ampliſſimum eſſe gloriam, litteratorum non vni cenſuerunt. Et mihi quidem, quod pateat aditus, ad celſitudinem iſtam tuam omni faſtigio celſiorem, peramplum aperiri iter ad gloriam, confidenter pronuncio.

Neque vero virtutis meæ, quæ nulla eſt, præmium repeto, ſed clarorum capitum, præclara monumenta virtutum, dum apud te conſtituo, ex tuo ſcilicet auguſtiſſimo amplitudinis fonte, extemplo auguſtiora gloriarum præmia, dimanabunt. Quid enim ad immortalitatem accommodatius fingi poteſt, quam tibi, Princeps, placuiſſe, quem virtutum, ac decorum circumfluens, & inſatiabilis varietas ita ſubornat, nihil vt ſuſpiciat, qui te non ſuſpicit. Suſpexit te enimuero, tot continenter luſtris, Roma ipſa, cuius in pronunciando iudicium multo ſuperbiſſimum eſt, & dum diuerſis rebus, alij beati florentesq. effici ſolent, à te illas collectas teneri, magnificentiſſimè celebrauit. At vero ſi in cæteris ornamentis, florem te, roburq. mirantur vniuerſi, effuſam tamen in bonos omnes, liberalemq. animi tui ſuauitatem, ita efferunt, nullus vnquam vt dies ſit, tanta

nego-

negotiorum, vt ita dixerim, caligine offuſus, quin aliquo tempore, eius diei mentis tuæ, ac frontis ſolem, non ſuauiſſime contemplentur. Quæ me, vel vna perpulit cauſa, vt hos anguſti ingenij mei fœtus, ſub auguſti nominis tui præſidio collocarem. Accedit, quod Auunculus tuus Sixtus V. (cum Sixtum nomino, nunquam intermorituram terrarum fœlicitatem nomino) Aſculum adeo amanti clementia complectebatur, nihil vt Aſculanis denegatum, imo nihil non vltro beneficiorum, officiorumque delatum vellet. Erunt igitur tuæ artes, Princeps humaniſſime, quoniam tanti Auunculi tantam bonorum relictam complexionem includis, vnam erga Aſculanos humanitatem non excludere. Me quidem ſub illa adoleſcere, non ſolum erit omne tuliſſe punctum, ſed in honoris ipſius honorem, honorifice incidiſſe. Deus immortalis, partam tibi

apud omnes nominis immortalitatem, te ſuperſtite, quam diutiſſimè incolumem velit.

Illuſtriſſimæ Dom. Tuæ

Seruus Addictiſs.

Ioſephus Lentus.

Digitized by Google

SI adoleſcentium natura, vti cupida eſt voluptatum, gloriæ eſſet cupidior, equidem nec tam multos tranſuerſos ageret, nec præceps ad explendam animi cupidinem, vecordiæ ſe corrumpendam offerret. Licet verò in tam multa, ac tam inſatiabili nobilium artium varietate, quibus gloriæ claritudo paratur, adoleſcentium mens verſari poſſit, nunquam tamen in ea fui ſententia, vt in vnius dumtaxat ſcientiæ conſecutione, otioſa quadam inueſtigatione conquieſceret. Nitendum eſt, vt ingenij amplitudo, non vnis contenta finibus terminetur. Varietate reficiatur, & veluti altiſſimum flumen in multorum tractuum deductum diuortia, dum liberè, & explicatè peruagatur, non vnum colorem, ac vires ſibi mutuetur, ac ſecernat. Atqui ſæpe audiui, Vlyſſem illum græcorum annalibus multo celeberrimum, in omnium admirationem penitus dediſſe ſeſe, quod ambuſta Troia, mores hominum multorum, atque Vrbes luſtraſſet; Quibus ego pellectus cauſis, cum Romam adoleſcens ad capiendum ingenij cultum conceſſerim, & legum ſcita, & legumlatorum effata euoluo, nihil habui antiquius, quam vt tantiſper etiam animum adſcribendum adijcerem. Illa me interim mordet, ac ſollicitat cura, quod ego Aſculanus, Aſculanorum res geſtas, in primis, vel primus, hac

Digitized by Google

præſertim tempeſtate ſcribere auſim. Ea propter video mihi creatas inſidias; intelligo colligi à me inuidiæ famam, ac maleuolentiæ notam, non vulgarem, quod & alijs tantam gloriæ, palmam præreptam velim, quodve à Ciue, Ciuitatis ſuæ facta, ſubdola quadam audacia dictentur. Sed nimirum iſta, non ex induſtria, ſed carptim ſcribimus, alijsq. ingenio, ac doctrina, vberius affluentibus, reſeruamus. Res vero proprias à ſe conſcribi poſſe quis inficiatur, ſi Criſpus in hiſtoria Romana, Princeps, Romanus ipſe litteris conſignauit? Si licuit Cæſari, cæſariana exarare. Immo licuit noſtrorum memoria, Morigiæ Mediolanenſium facta recenſere. Licuit Adamo firmano, Firmanos glorioſius efferre, & mea mihi indicare non licebit? Vtinam verò tantæ rei, ingenij faſces non eſſent ſubmittendi: ſed lentum omen ſcriptoris, ſcribendorum luculento nomine cohoneſtabitur. Interim voluntate magis quam facultate, nullo fucatæ artis lenocinio, multo ſimplicis fidei candore, ad inſtitutum propius accedamus.

Digitized by Google

DE NICOLAO QVARTO PONTIFICE MAXIMO ASCVLANO.

AESCVLANVM Deum diuitijs affluentiſſimum Poetæ commenti ſunt, qui plena manu in homines congereret opulentiam. At ſi rem ex vero magis, quàm ex ingenio celebrare, & inueſtigare cordi eſt, Aſculanus Hieronymus, qui deinde Nicolaus Pontifex, virtutum opibus quàm maximè ſubornatus fuit, incredibile dictu eſt, quàm multos, opimo virtutum patrimonio locupletarit, & integerrima morum opulentia ſtabilierit. De huius fama, conſtanti maiorum ſermone, multi poſteri cognorunt. Cuius gloriam, ſapientiam, pietatem, finis vllus dicendi finiet, ſed extendet latius, exornabitq. per titulos memoresq. faſtos. Quare infinita propemodum eius geſta, attingam potius, quàm exponam, & illius virtutes tantum habitas, quantum verbis extollere non potuere præ-

clara

Digitized by Google

clara ingenia, neque è ſummo artificio, deprompta Rhetorum ornamenta. Et quoniam illius ætas, non tàm vitæ, quàm virtutis fuit, ſi minùs amplè, & magnificè proponemus, quod non poſſumus, grata animi recordatione, quod debemus, poſteritati commendabimus, magisq. vultum, quàm bonum ingenium in ſcribendo pollicemur.

Honorius Quartus è Sabellis Dynaſtis, vitæ perſonam deponens, rebusq. humanis plaudere, ac valere iuſſis, incredibile deſiderium reliquerat ſui. In Auentino Monte, eleganti amplitudine laxatas ædes excitauit, in quibus exceſſit. Cardinales eo actutum ſeſe recipere, quo ſeriùs concoquerent, ecquis, æquius, ac fœlicius, in terrarum cura imperiòq. ſuccederet. Sed fera lue inſequente, Senatu ſacro dimiſſo, alij alio, Cœlum ſibi clementius auſpicaturi, conceſſere. Vnus Hieronymus, in illis Pontificijs ædibus, Pontificis occupandis ſedibus, continuit ſeſe. dumq. ſe æſtatis calores frangerent, quotidie crebris, & luculentis ignibus, paſſim domi ſuccenſis, afflatum contagione aerem, ſincera euentilatione, difflabat. Appetente mox verè, coeuntibus, & reducibus Cardinalibus, omnium fuit vox vna, & ſententia, vt Hieronymus Aſculanus, Pontificatus apici ſuppar decla-

declararetur. Et quidem more maiorum, proprio depoſito, Nicolai nomen eo adamauit nomine, vt Nicolao Tertio à quo Romanæ purpuræ fulgorem acceperat, vel hac grati animi nota faceret ſatis. In cuius tam gratæ mentis eximia veſtigia incurrens, deinde multo poſt Nicolaus Quintus, eandem gloriæ palmam arripuit auidiſſimè: cum enim ante, Thomæ illi nomen eſſet, quia tamen Nicolai Cardinalis Albergati ope operaquè, in Præſulum numero fuerat collocatus, ad Pontificatus culmen tandem nixus, Nicolai ſibi nomen vſurpauit, vt cuius omine tanta eſſet aſſecutus, eiuſdem nomine memori nota frueretur. Nunc quia videtur res poſtulare, de Nicolai moribus pauca prius explicanda accipiam, quam cœtera incipiam. Licet virtutis, & beatæ vitæ lumen ſerius appareat, Nicolaus tamen adhuc puerulus, amplitudinem nominis, celebritatem famę plura ad commendationem ſuffragia, exiſtimatione virtutis apud omnes conſecutus eſt. Carior illi pietas, quam ludus fuit: odiſſe flagitia, flagitioſorum magiſtros auerſari. At contra numinis familiaritate vti plurimum, & in dies ſe ipſo melior, & ad ſpem immortalitatis erectior, templorum limina frequens terebat, ab aris ſacriſq. penetralibus diuelli ægerrimè poterat. Quamobrem

tanta

Digitized by Google

tanta indolis altitudine, & honeſtate permotus, è Franciſcana familia cœnobita quidam, egregiæ ſanctitatis, non ſemel multis coram, tam longe ante denunciauit, En adoleſcens ad Franciſci claritudinem, & Vaticani faſtigij maieſtatem efformatus? Vt primum per ætatem, litterarum patiens fuit, ſtadium ſtudiorum ingreſſus, ad acre ingenium, acriorem induſtriam iungens, amœniores muſas conſalutare, naturam rimari rerum; atque vt ad altiores diſciplinas molliorem ſtrueret ſibi aditum, Franciſcanæ familiæ nomen dedit. Neque enim litterarum altius flumen niſi ex Auguſtiori ſanctimoniæ fonte promanare conſueuit. Ornauit ille onerauitq. affatim animum ſapientia, & in ordine ſuo magnus, hoc ipſo maior, quod in ordine Minorum, minimus videri ſemper voluit, modeſtia, & innato morum amore ſingulari. Per id tempus, lux multo florentiſſima Aſculanorum oculis oborta eſt. Siquidem Diuus Franciſcus, qui eximia virtutum magnitudine, hominum fidem eximiæ anteuertit, Aſculum profectus eſt. & inter mira paucorum dierum incrementa, Nicolaum ſuæ familiæ inſeuit; mirum vt non ſit, à tanto virtutum magiſtro tam egregia, egregie didiciſſe. In Nicolao enim multa fuit lectio, accurata collectio, in digeren-
do

do iudicium iuxta, atq; acumen. In Theologicis præſertim ita ſe in altum abripuit, vt in diuinæ ſapientiæ perueſtigatione, & lumen diceretur, & numen. Subtiliter in gymnaſijs docebat, ad honeſtatem inflammabat in templis, quem vnum venerarentur, habebant vniuerſi. Et quidem litteris limatiſſimus, & rerum omnium eruditione expolitiſſimus, non ſua tenacius aſſeruabat ſibi: verum in omnes nouus ſapientiæ Quæſtor diſpenſabat. Quibus ditis animi dotibus, & priuatim, & publice de ſe teſtimonium, iudiciumq. tam prouocauit vehementer, vt Generalis miniſter electus, ſuorum conſilium non ratione prudentius, quam euentu fœlicius, adminiſtratione ſecundiſſima declararit. Nunc mihi non tàm copia, quàm modus in ſcribendo inueſtigandus eſt, neque par inueniri poteſt oratio, qua poſſim enumerando percenſere, quid ille ineunte pene magiſtratu, non ad ſuæ dumtaxat familiæ, ſed publicæ Chriſtianæ rei dignitatem, ſapienter fecerit, effeceritque conſtanter; extulit ſeſe in illo non vna prudentiſſima ſcientia, ſed artes præſtantes, adminiſtræ comiteſque illius. Innocentia fuit ſingulari, in rebus omnibus temperantia egregia, fide conſtanti, in negótijs facilitate mira inchoandis, ingenio in conficiendis incredibili;

cæterum

cæterum humanitate, dexteritate tanta, quantam in ſapiente ſuſpiceres, in Præſule non deſiderares. Gregorius Decimus, Lugduni deſignato concilio auebat maxime, quomodo ad illud pelliceret græcum Imperatorem, Michaelem Paleologum, & Conſtantinopolitanum Patriarcham; nec deerat purpuratorum, ac Prælatorum copia, qui conſilio auctoritate, & ſapientibus artibus, apud illos potuiſſent plurimum. In Hieronymi tandem prudentia, veluti in portu reſpirauit Pontifex, iactatus diu turbidæ cogitationis æſtu; & Apoſtolici illum cohoneſtatum legati munere, ad Imperatorem, & Patriarcham perhonorifice tranſmiſit. Reges Francorum, & Caſtellæ ancipiti contentione diſtracti, occultis primum ſimultatibus, mox aperto Marte diſſidentes, bellum vtrinque ſumma ope parabant. Ardebant itaque ea inter ſe regna, inteſtino diſcordiæ tumultu. iactabantur rapinarum, & cædis intemperie; atque vt in vndoſo mari, non vno vento agitabantur turbarum, ſeditionumq. Iamque bellorum ſtrepitu circumſonabant omnia, omni armorum flamma flagrabant Ciuitates, & armato ſcelere impune volitante, furoreque turbulento ius dicente, æqua, & iniqua audebant ſinguli; vaſtari agros, inflammari tecta, hominum, ac pe-
cudum

Digitized by Google

cudum agi prædas, perditiſſimæ cupiditates, vagæ libidines debacchari: tanto, ac tam pernicioſo malo ſerpenti latius in dies occurrendum ratus Ioannes Vigeſimus primus, eundem vnum è multis ſelegit Hieronymum, qui ſuſceptam illico prouinciam adminiſtrauit ſapientiſſime. Regna illa tum à bello, tum à belli metu defendit, pacis dignitatem inuexit, vtile dulci cõmiſcendo, omne tuliſſe punctum ab omnibus conclamatum. Romam reuertitur, Pontifice Nicolao Tertio, ex Vrſino genere, ex eâ nimirum multo ampliſſima gente, quæ in illuſtri ætatum omnium continenter Theatro expoſita, plauſum terrarum omnium tulit cumulatiſſimũ. Et vero Pontifex gloria magis certa, quam viri incerta fama ductus, Hieronymum Hieroſolymitanum Patriarcham, ſplendido honoris titulo, in publico Patrum conuentu publica laudatione decernit. Mox Diuo Cardinali Bonauentura è medio ſublato, ad infulam elatus eſt, ab eodem Pontifice. Nec immerito ſanctiſſimo Bonauenturę ſuffectus eſt Hieronymus, vt ſi cum illo, honorum gradus pares haberet, glorię diſpares non habere, acerrima æmulatione ſtimularetur. Deinde vero laxatus curis, vt non minus ocioſus, quam cum ocioſus eſſet videretur, totum ſe contulit ad ea reuocanda ſa-

pientiæ

pientiæ ſtudia, quæ negotiorum interuallo remittere, non nihil fuit neceſſe. Quamobrem non alliſit, vt plerumque fit, ingenium ad arenas quaſdam, & vada ſcriptionum, ſed plenis velis facilius fœliciuſque, in argumentis perſpicuis cognitisq. delatus eſt. Super ſententias, ſententiarum celeberrima ingeniorum, & ingenioſorum approbatione deſcripſit. Bibliorum nonnullos libros luculenter inueſtigauit. Neque incelebres illius ſermones ad ſacram concionem aptiſſimi ferebantur circum, qui ea maximè tempeſtate, acriori quadam vi fluebant abundantes, ſonantibus verbis, vberibusq. ſententijs; vereri vt interdum ſit, ne talis viri cum amplificare velim, imminuam etiam gloriam, & magnam in docendo præſtantiam.

Hactenus quæ miniſter Generalis, & Cardinalis geſſit: nunc quæ cum Pontificiæ curæ molem ſubijt. Regium Romani Sacerdotij principatum conſecutus, coronationis inſignia excepit, à Cardinali Matthęo Vrſino Diacono; & quoniam magnitudo publicæ gratulationis extra animi anguſtias effluebat, ſubitaneo alacritatis onere lapſa popularis infirmitas, fecit de lætitia licentiam. Inter romanos ſuboriri ſeditio cœpit, miſcere cuncta, nihil habere penſi, nihil moderati, non pudens, non pudicum ſecernere

Digitized by Google

cernere. in ocio feroces, in negocio, inſatiabiles ſacra, profana, paſſim polluere, mutua ſe cæde diuexare, flagitiorum, & facinoroſorum tanquam ſtipatorum cateruam, præclarus quiſque habere in primis. In tam corrupta Ciuitate cum eſſet Nicolaus, neque tam efferatam improbitatem extinguere poſſet, Reate ſeceſſit, vt perturbatio rerum, atque confuſio, ſe abſente imminueretur, quæ præſente radices altiores agere impudentiſſime videbatur. Aliquot ibi Cardinales declarauit, è Franciſcano cœtu duos ſapientiæ, & probitatis nomine, vulgo celeberrimos. Vnum è Columnenſi peruetuſtæ maieſtatis familia, Petrum Columnam: erat quippe qui Nicolaus Columnenſibus addictus quam maximè, & Columnenſium propalam habebatur Columen, vel Columna. Ad extremum Napoleonem Vrſinum, qui à Bonifacio Octauo Vmbriæ Legatus, & Patrimonij rector effectus, officij grauitatem, dignitate imperij comprobauit. Hic ille Neapoleo eſt, quem immortalem ipſa etiam mortalis vita concupiuit, cum in purpura annos ipſos ſexaginta, ingenti gloriæ cumulo produxerit. Cœterum illud ſilentio hiſtoricus non tranſigit, à Nicolao è ſuis conſanguineis in Cardinalium numero, recenſitum neminem; illud crebris vſurpans ſermo-

nibus, affines ſuos eſſe, qui virtutum confinio continerentur. Sua cuique placere: ſibi vnam morum integritatem. Proinde opima ſacerdotia, præclariſſimas Tiaras, honorum titulos, ab illo non generis claritudo extorquebat, ſed meritorum probatus rumor, eliciebat facillimè. Elapſo anno vrbanarum ſeditionum ſedatis fluctibus, Romam reuerſus eſt, conuulſa ſedibus ſuis Vrbe, ad ſanctiſſimum parentem excipiendum. In Liberiana Aede ſedem figere conſilium fuit, quo proprius Deiparæ congreſſu, & conſuetudinis aſſiduitate delectaretur, & deſtinatos iam ante Virginis honores perſolueret. Enimvero adſcito ſibi in partem honoris Iacobo Cardinali Columna, Baſilicam, qua vetuſtate fatiſcentem, excitato parietum fulcimento continuit, qua picturarum lenocinio, & verſicolorum operum amœnitate, muros conueſtiuit, qua laqueatam tecti partem, cælatura magnifica depinxit, qua Columnas cum ſpiris, & epiſtilijs, opificij iucunditate illuſtrauit. Verum, ne in minori veneratione, & honore apud ſe ſanctæ Matris, quam ſanctiſſimi Filij videretur dignitas, Conſtantinianam Saluatoris Eccleſiam, robuſtis parietum ſubſtructionibus circumſepſit, longiſſimo gratiſſimoq. proſpectu, vt non minus illam Imperatoria decoraret maie-

ſtas,

Digitized by Google

ſtas, quam pontific.a munificentia præmuniret. Alia ſubinde ex alia naſcebatur gloriæ ſeges, Nam quo ipſe inſitam ingenio beneuolentiam in omne genus ſtudioſorum expromeret, & cum ſapientium litteræ, non modo fautrices fideliſſimæ ſint, ſed etiam effectrices immortalitatis, in monte Peſſulano grandi ſumptu Collegium litteris excitauit, quibus non modo præſentes frui poſſent, verum etiam adoleſcentes conſequentis, & poſteri temporis. Dum hæc in Italia geruntur, è Palæſtina allati rumores lætitiæ celebritatem vniuerſam funeſtarunt: rem pauciſſimis expediam, & quæ totius cauſæ ſcæna ſit, perſtringam.

Attrita iam Saracænorum acie, & ſtrenua Chriſtianorum dimicatione compoſitis ea in Prouincia rebus, Chriſtiana res quotidie florere magis, & efferri videbatur fœlicius; cum ex templo excitatæ tempeſtates, naufragia pepe-rere fœdiſſima: Enimvero inter Chriſtianos Proceres, oborta inteſtina diſſidia, bellis ſe grauibus, ac periculoſis incurſantes, lacerabant mutuo, qui dum domi ad ſua tuenda ſæuiebant imperia, minus erant foris ad aliena proferenda. Aegyptius Solymanus tam præclaræ occaſioni, arcendi è ſuis finibus Chriſtianum haud quaquam indormiens, Antiochiam, Sidonem,

Digitized by Google

Tripolim, Beritum Syriæ Vrbes inſignes repentina obſidione inuadit, opprimit, delet. Nicolaus magno fortiq. animo, poſitis alijs curis, in hac ſolus cura, quingenos ſupra millenos milites, Ptolemaidem tranſmittit, ſed adeo præpropera feſtinatione, vt militaris diſciplinæ expertes, Ducis imperia, vel detrectantes, vel non excipientes, rem ſuam in extremo poſuerint, hoſtibus animum, terrorem adaugendo ſibi. Et quoniam in rebus humanis regnandi libido, neque copia, neque inopia, minuitur, de Vrbe Ptolemaide lis ingens indigniſſime excitata eſt. Patriarcha Ieroſolymitanus ſuam eſſe dicebat. Rex Cypri, & Carolus Secundus Siciliæ Rex, ſibi pro ſe quique, repetebant. Piſani volebant ad ſe ſpectare omnino. Templarij equites ſibi vendicabant. Et ne quid in tanto infortunij infortunio deeſſet, inter Reges Siciliæ Carolum, & Aragoniæ Iacobum, inter Philippum Francorum, & Anglorum Odoardum, offenſiones acres, & ſimultates exarſerunt turbulentæ. Pontifex quo facilius Anglum, & Francum componeret, & ad Ptolemaidis diffenſionem fœlicius diſponeret, Benedictum Caietanum, & Gerardum Album Parmenſem ad eos mittit, orat, enixius obteſtatur, aliò curas, alio vires intendant; & Chriſtianorum cauſam infeliciſſimam

mam in Oriente,ſua præſentia,ſuo gladio fœliciſſime perorent. Verum quod exulceratis animis , altius læthale certamen imbibiſſent , ad æquitatem , atque concordiam flecti nullo modo potuere . Solymanus infinita regnandi cupidine dementiſſime elatus, licet incommoda valetudine lectulo affixus , centena millena ſupra quingenta , hominum capita conſcribit, & ſub filij imperio ad Ptolemaidem funditus delendam, funeſtiſſimo conatu demandat. Vti ad Vrbem appropinquatum eſt , & copias admouit , egregia animi fortitudine Chriſtianus Miles , toto connixus impetu , irruptione è portis facta , confertus, & conglobatus in hoſtem , ita ſe offundit , vt ingenti edita ſtrage pedem referre , & notis callibus trepida, ac fœda fuga latebras coegerit petere ; & proculdubio tanti exercitus, tanta audacia à noſtris breui deiecta fuiſſet , niſi Procerum noſtrorum obfirmata temeritas , in proprias vires pugnaciſſime deſæuiſſet . Pugnabant inter ſe reges , & regia plane Vrbs expugnabatur ab Aegyptio Dynaſta . Etenim aſperrimo belli genere fame, ferro,dolo circumfuſo, multum potentiæ,plurimum timoris ingerens , arma vndique accerſit, circundat mœnia, defenſoribus formidinem oſtentat, arrigit ſuos ad prædam , & erectis ſcalis , valida

impreſſione facta, munitionibus euerſis, ſexaginta Chriſtianorum trucidatis millibus, reliquis in deterrimam ſeruitutem abductis, intollerabili bonorum dolore, damnoq. potitur Ptolemaide, opulentiæ, & magnificentiæ nomine inclyta ſemper vrbe. Tot malis circumuallatus Nicolaus, ex quibus alius emergere nequiuiſſet, tamen fidenti animo inſtare, Indulgentiarum propoſita pia munificentia, Cruce obſignato milite, quo tueretur reliquas Aſiæ Vrbes, & imminentem iugulis, ac ceruicibus Saracenum, longiſſimè quoad poſſet, amoueret. Rodulphum Cæſarem, in partem muneris vocat, cui ille pro virili adornata iam claſſe præſto fuiſſet, verum grauiſſimo illicò morbo implicitus, in ipſo impetu mouendi immortale facinus, exceſſit è vita. Succeſſit Rodulpho, Adulphus Comes de Naſſaù Rex Romanorum, bello minimum delectatus, quippe qui exigua inſtructus pecunia, nec multo ſubornatus milite. Cæterum pacis artibus clarus, & memorabilis. In hac perturbatione rerum, turbæ cōcitantur turbulentiſſimæ in Romandiola. Itaque Nicolaus viciniori malo perculſus acrius, cum in peius quotidie cuncta inclinarent, magnitudine calamitatis tanquam fluctu obrui cœpit, quaſi qui continenter pro Chriſtiana re, cum moleſtiſſimis

ſtiſſimis negotijs certaſſet eximie, ad extremum in confertiſſimas curas incurrens, ibi ſtrenue dimicans confoderetur. Extinctus eſt regiminis ſui anno ineunte quinto, in exiguum Pontificatus ſpatium, innumerabilium decorum honeſtamenta concludens. Flebilis quidem ille omnibus occidit, ſed nulli flebilior quam tibi Roma, quæ biennium ipſum extraxiſti, antequam alterius vultũ Pontificis poſſes addiſcere. In quo interregno, quantis fueris calamitatibus confecta, & inſtantibus perculſa ſollicitudinibus, cogitatione quis complecti vix poteſt. Certe quid in Nicolao primum admirer, quid deinde? Alia in alijs, hoc vero in Pontifice admirari poſſumus vniuerſa. Quis enimuero Chriſtianæ reipubl. illo propugnaculo validius? Quis libertatis acrior vindex? Quis pacis auidior, aut tranquillitatis amantior? Semper excelſus, ſemper erectus, Ottomanicam dementiam armorum furijs formidoloſam, furoris, & cruoris noſtri cædibus ſaginatam, repreſſit, infregit, vindicauit. Itaque non omnis mortuus eſt, vertentibus luſtris, poſtera laude recentiſſimus creuit, dum à Summo Pontifice Sixto V. publica temporis ſui fœlicitate, laudationis monumentum, quæſitum meritis, à meritiſſimo Pontifice magnificentiſſime reportauit. Cum

Digitized by Google

enim Diuæ Mariæ ad Præſepe ad eum reficeretur, effoſſa humo, repertum eſt corpus Nicolai; tum Fœlix Perettus Cardinalis è Monte Alto, extructo mauſoleo, verſicoloris lapide, & artis lenocinio inſculpto, hæc voluit inſcribi

NICOLAO IV. ASCVLANO
PICENO
PONTIFICI MAXIMO
CVM IN NEGLECTO DIV
SEPVLCRO,
FERE LATVISSET.

F. Fœlix Perettus Cardinalis de Monte
Alto, in ordinem, & Patriam,
Pietate poſuit.
M. D. L. XX. IV.

NIcolaus Quartus ordinem minorum profeſſus, Philoſophus, & Theologus egregius, Conſtantinopolim à Gregorio X. miſſus, Græcos ad Romanæ Eccleſiæ communionem, Tartaros ad fidem reduxit. Poſt ſanctum Bonauenturam, Generalis ſanctitate, & doctrina ordinem, propagauit. Nicolai Tertij

Nuncius

Digitized by Google

Nuncius inter Francorum, & Caſtellæ Reges pacem Conciliauit. Sanctæ Pudentianæ Card. Legatus Honorij Quarti, in Galliam Senatoriam. P. R. dignitatem Sedi Apoſt. reſtituit. Factus Pontifex Remp. ſublatis diſcordijs compoſuit, Chriſtianos Principes ſacro fœdere iunxit. Ptolomaidem copijs adiuuit. Flaminiam iterum in Pont. ditionem redegit. Publicum in monte Peſſulano Gymnaſium inſtituit. Probos, & eruditos, in cognatorum loco tantum habuit. Lateranenſem, & hanc Baſilicam ſtructuris, & opibus auxit. Tandem iuſtitia, & religione, Orbem terræ moderatus magna ſanctitatis opinione obijt. Pridie Nonas Apr. M.CC.XC.II. Pontific. ſui Anno V.

Hactenus Sixtus. hinc profecto intelliget poſteritas quoties in Aſculani Pontificis nomen incurrerit, toties ſe in ſolis radios incidiſſe.

DE GRATIA DEO ASCVLANO.

E Franciſcanorum cœtu, ad Dominicanam gentem, gradum faciamus. Dominicanorum familia, vt eſt in Annalibus, non vni Vrbi, ſed terrarum Orbi, quaſi

ludus

ludus quidam patuit, & officina dicendi, docendique, omni propoſitio ſcientiarum genere vniuerſos. Aluit in primis Principem ingeniorum, Thomam Aquinatem, cuius gloriam poſtea, conſecutus eſt, nemo; ex cuius ſapientiæ fontibus, ſcientiæ locupletiſſimæ, ornatiſſimæ diſciplinæ, litteraturæ copioſiſſima inſignia, vberrimè patuerunt. Ex hac ergo familia, in maxima diſcentium multitudine, ſummaque Magiſtrorum copia, extulit ſeſe, Gratia Deus Aſculanus, qui omnibus artibus, in quibus perraro aliquis excellens exoritur, enituit mirifice. Enimuero, vbi ad Chriſti ſtipendia, ſub Dominici ſignis aduolauit, nihil habuit antiquius, quam vt, præclarum ingenium, clariſſimis inſtrueret diſciplinis. Et vero ſuæ ætatis Philoſophus nobiliſſimi nominis, magna, vel mercede, vel gloria, quippe omnium conſenſu, Laurea donatus philoſophica, mentem tranſmiſit, ad auguſtiſſimos Theologiæ fontes, & Theologicam ſapientiam, rerumq. diuinarum cognitionem, tam probe attigit, quam prope, nemo. In Patauina Academia, hoc eſt, in litterarum, multo refertiſſimo emporio, & ingeniorum theatro celeberrimo, Theologiam, & Philoſophiam, publice profeſſus eſt, ad quem audiendum, conferti concurſus, eoq. audito,

ſer-

ſermones de tanta doctrina , diſſeminebantur egregij . Quem alij, ſapientiæ ſydus, Artium, alij auguſtum iubar , magnæ mentis , viuum , & ſpirans ſimulacrum , plerique . Et quoniam omnibus natus , non vni notus eſſe voluit , lucubrationes luculentiſſimas, edidit in Ariſtotelem . Porphirium commentis peracutis illuſtrauit . Logicis facem prætulit , libello ſanè vtili conſcripto . Omitto cætera , quæ temporum iniuria,aut hominum incuria dilapſa ſunt . Tantam hominis ſapientiam , vitæ decorabat dignitas , & integritas , ac ne quid ex induſtria depromere videamur , ſit ſatis , quod Aſculanum hoc caput,perfectum fuiſſe poſteritas profectò intelligat .

DE NICOLAO, ET CORRADO Aſculanis
Ex eadem Dominici diſciplina .

HVic gloria ſuppares,ætate impares extiterunt , Nicolaus , Corradus, ingenio validi , religionis , ac pietatis nomine, ſatis pollentes ; tametſi , haud quaquam par gloria ſequatur Scriptorem, cum de illis (vt coniectura ducor ad ſuſpicandum) ſilentij inuolucris

uolucris obtegantur innumera, & quam pauciſſima illorum negotia, otio multo diſcutienda, carptim, & oſcitanter, attingantur. Et de Nicolao quidem hæc fermè in Originibus accepimus. Vbi illius animus ex humanis miſerijs, in ſacro Dominicanorum Ordine, requieuit, decreuitq. reliquam ætatem, à ſæculi væſania, procul habendam, non fuit conſilium, fucata quadam deſidia, bonum otium contere-re, ſed Philoſophiæ, ac Theologiæ fontes, ad promiſcuam multitudinem, large, effuſeq. aperire, & vt paucis abſoluam plurima, vt ex neruorum, ac fidium elaborato ſono, quam ſcienter perculſi ſint, intelligi actutum ſolet, ſic ex optime inſtructis Auditoribus, quid his tractandis poſſet Nicolaus, conijcere poterat, etiam plumbeus, aut iniquus rerum exiſtimator. In Ariſtotelem ſcripſit, nec parua, nec pauca. In Phyſicis polite excogitauit commentarios, apprimè vtiles. In Dialecticam multus fuit, & multa alia exarauit, quæ vel exciderunt, vel in hæc tempora, non inciderunt.

Corradus Aſculanus, item Dominici ſectator, in Philoſophicis, diſciplinis, & Theologiæ Sapientia, mirabiles feciſſe progreſſus, vulgo fertur apud maiores. In Meteora Ariſtotelica, edidit Commentarias, in Phyſicam, locuples

fuit

Digitized by Google

fuit interpres. Cætera tanti viri monumenta, obliuione obruta, aut temerè deperdita, facilè crediderim.

DE NICOLVTIO ASCVLANO Concionatore.

ENituit è Dominicanorum diſciplina, Nicolutius Aſculanus, omni dubitatione remota, Theologiæ nomine inter ſuos tùm facilè Princeps, Philoſophis verò facem prætulit, ad rerum abditarum cognitionem vberrimam. Sed è cæteris Artibus, ea illi fuit potior, quæ ad populum conciones habendas, efficacitatis plurimum, mirum quantum gratiæ exhauſerat. Etenim oratione fuit amplior, in voce ſplendorem, in motu dignitatem, in actione, commendationem ingenij, ac iudicij retinebat. Actumq. ſæpenumerò, vt hominum cœtus dicendo teneret, à vitijs ad virtutem traduceret, incitaret currentes, iacentes excitaret, & refractarias mentes, reclamante etiam, vitiorum improbitate, comprimeret. Extant illius luculenti, & benè longi ſermones acumine multo, verborum nulla inopia, pietatis grandi copia, exarati. De Sanctis,

Digitized by Google

ctis, ac Cœleſtibus ſingulatim laudationes inſcripſit; Mortuis etiam, ac vita functis, ingenio non defuit. Omni quidem ſapientia præſtitit, ac virtute floruit, illiusq. laudem nunquam ſeneſcentem, ſin minus litterati, litteræ illius certè ab obliuione hominum, atque à ſilentio vindicabunt.

DE PACIFICO MAXIMO
Poeta Aſculano.

IN Poetarum Choro nobiliſſimum etiam recenſet Aſculana Ciuitas, Pacificum Maximum. Conſulendæ veterum hiſtoriç, Annalium memoria eruenda, & in ea quiuis inueniet nihil à me de Poeta, poetico more confictum, ſed ſui æui Maximum, maximo in honore habitum, maximosq. illi honores decretos, quod Muſarum, vel eſſet Templum, vel Antiſtes. Fuit quippe qui, ad excogitandum celer, memoria vſus tenaciſſima, Poetaq. minime ille quidem ex Ariſtarchi moroſa diſciplina, ſed lepore, vrbanitate, elegantia, ſuauitate apprimè conditus. Sunt eius Poemata de pudicitiæ laudibus, ex quibus lenitas eius, at ſuis cum neruis perſpici poteſt. Scripſit verò

deuexa

Digitized by Google

deuexa iam ætate de pudicitia, vt ſuprema hac voce teſtaretur, quàm meritò in ſcriptionis candore primas tulerit. Certè omnium iudicio, tali candore eius carmina colorata ſunt, tanta facilitatis granditate mollia, vt Ouidianum genium, in Pacifici ingenio minimè deſideres. Qua in carminis perſpicuitate, omnes quidem cupere vidimus, plurimos auſos eſſe, potuiſſe omnino paucos.

DE FRANCISCO ALATO
Iuris Perito Aſculano.

EFfudit ſuos etiam Aſculanum ſolum, Iuris, ac Iuſtitiæ tenaces. Non vni numerari poſſunt in cauſis forenſibus pręclarè verſati, quibus nullus honor, tribui non debitus potuit. Ad multorum inſtar ſit Franciſcus Alatus, qui Iuriſprudentiæ alis, in altum, mirum quantum abripuit ſeſe. Magno Ferdinando; Etruriæ Magno Duci, fuit à conſilijs, præſtoq. continenter fuit prudentiſſimo Heroi, Alati prudentia. Qua in re mirari non deſinant cordati, & ſapientes, quomodo viguerit Alati dexteritas apud Ferdinandum, quem ætatis ſuæ ſupra fidem, accuratamq. exiſtimationem

tionem ſapientiſſimum iudicarunt, quotquot induſtriæ nomine floruerunt, ſummiq. prudentis fuerit, ſummum prudentem Alatum, Ferdinando videri. Itaque in eo Regno, Cauſarum Iudex celeberrimus, Ius dixit publicè priuatimque. Nemo illuſtrior Inſontium patronus. Sontium vltor acerbior nemo. Hac prouincia magna, ac perdifficili integerrimè adminiſtrata, ſeorſim collegit ſe, ſibiq. canens, ac litteris, de Iure, ac Iuſtitia, ingenioſa reliquit monimenta, tam ſecundis omnium acclamationibus, vt apud omnes Acuti nomen retulerit. Parum ſibi, gloriæ vixit ſatis, & tam palmare ingenium immortalitate digniſſimum, dum veræ laudationi, germanæq. virtuti locus erit, conſeneſcet nunquam.

DE TITIO BETVTIO BARRO Aſculano Oratore.

QVid debeat eloquentia Barro Aſculano, teſtis ſit Roma, vbi beata Betutij copia auguſtiori vbertate, promanauit ad omnes. Equidem poſt Oratores natos, ſine controuerſia diſertiſſimus fuit Betutius, qui vt primum ex pueris excedens informari

Digitized by Google

ſormari cœpit eloquentia, cæterisq. ijs artibus, quarum præſidio, honoribus procedere longiſſimè in republica poſſet, Primum Aſculi, , vbi natus eſt, loco, tunc eruditiſſimis hominibus, & ſtudijs liberalibus affluenti, celebris ingenij fama, celeberrimam ſibi expectationem collegit. Breui dein declamitando, & orando effecit, vt quemadmodum de Scæuola, & Craſſo litteris conſignatum legimus, Iuriſperitorum eloquentiſſimus, & eloquentiſſimorum Iuriſperitiſſimus putaretur: Etenim eius vox, vt Phidiæ ſignum, ſimul conſpecta, & probata fuit, in omni porro Artium genere, cumulatiſſimè doctum, ac verſatum, declararunt, orationes illius, acerrimo ingenio exaratæ, ſuperbiſſimo aurium comprobatæ Iudicio, ſecundiſſimis expetitæ Votis, & in omnium Ciuitatum luce, honorificè propoſitæ. In quibus enimuero poetas pœnitus nouit, Ius Ciuile introſpexit, publicum tenuit, priuatum exhauſit, memoriam collegit pene totam antiquitatis. Quibus abunde inſtructus ornamentis, vbi Betutius palam loqui cœpit, eloquentia loqui ipſe videbatur. Neque enim in illo Iſocratis ſuauitatem, non ſubtilitatem Lyſiæ, non Hyperidis acumen, non vim Demoſthenis deſiderares, ſed mirificè adamares. Ergo tam excellenti animo, doctrina ſingulari,

natura ad dicendum, facta Romam venit, quem virum omnium ordinum ſinguli, diligere primum, poſtea admirari, omni demum honorum genere efferendum, contenderunt. Nec ſanè immerito illa enim vere neſtorea erat vox, illa oratio crebris diſtincta ſententijs, & multiplici, vt ita dixerim, emblemate vermiculata. Illa dictio non mollis, aut vernans, non cultu cultiori luxurians, ſed fluens prudenter, pudenterq. exiliens, & rerum acri quadam amplitudine, ad ſe Audientium animos rapiens. Proferri poſſent in medium tanti viri inſignia, nec parua, nec pauca ſed nullum meo iudicio præclarius monimentum extare, quam quod ſuis pene manibus illi, eloquentia ipſa conſtruxit. Etenim eloquentiæ parens, & altor Cicero in hunc fermè modum de Betutio, prodidit poſteritati.

Om-

Digitized by Google

Omnium autem eloquentiſſimus extra hanc Vrbem Betutius Barrus Aſculanus, cuius ſunt aliquot orationes Aſculi habitæ, illa Romæ contra Cœpionem, nobilis ſane: cui orationi Cœpionis ore reſpondit Aelias, qui ſcriptitauit orationes multas, orator ipſe nunquam fuit.

HActenus Cicero, & quidem magni intereſt laudari à laudato viro, ſed ab eodem Artifice in eodem artificij genere, ſed ſummo modo, ſed nouo more, hoc vero plauſibile eſt, hoc amplum, hoc ad nominis famam maximè accommodatum. Itaque non ignari ſumus, multos contra nos ſtudiosè dicturos, quod in Betutio laudando exiliores, ac ieiuniores ſimus; Verum vt Neoptolemus apud Ennium, philoſophari ſibi ait neceſſe eſſe, ſed paucis, nam omnino non placere. Nobis etiam propoſuiſſe verius, quam expoſuiſſe, eloquentiſſimi Oratoris laudes, ſit ſatis. Obruimur nempe copia verborum, & ſententiarum digna varietate; præſertim cum vera virtus in

Digitized by Google

patrio ore, paucis contenta ſit, multitudine laudantium Ciuium ſuſpecta ſibi, atque inuiſa. Denique vt ſemel dixerim, ſi Barrij eloquentia, admirationem excitauit in Tullio, apud reliquos eniteat ad miraculum, neceſſe eſt.

DE ENOCHO RHETORE Aſculano.

EXaruerant eloquentiæ fontes, & latinarum litterarum perſpicuitati offuſa ſumma caligo erat. Itaque in tanta inconſideratione, non ſatis eruditorum virorum, imo in futili loquacitate Rabularum loqui penè dediderat oratoria facultas. Cum ecce Enochus Aſculanus illuſtrandam, & excitandam hanc litteraturam aggreſſus eſt; ornate loqui, polite eloqui, ſcientiæ copia, inopiam oratorum ſubleuare, & egregie deſudante induſtria, tot intermiſſam temporibus eloquentiam, tam longo amiſſam interuallo, poſtliminio, in Lycea, in Academias, in litteratos, in litteras reuocauit. Hic ſiquidem ille eſt Enochus, vir ſummo ingenio, eruditionis vbertate affluens reuocata Rhetorum gloria fœlicior, qui & dicere non rarenter cœpit, auditorem

recen-

Digitized by Google

recenſere plurimum , & artes prudentiſſimas cum eloquentia copulare. Equidem ſi tot illius tempeſtatis viris, fides habenda eſt, nihil illo politius, aut elegantius, aut omnino melius expectari poterit, aut fieri poſſe palam dictitabant; Tantumque laudis, ac gratiæ apud omnes eſt conſecutus, in proponenda Rhetoricæ artium arte maximarum, multi vt in illius ſtudio, operam ampliſſime collocarent. Verum dum huius viri vires in docendo, litterariæ Reipublicæ dignitati, iuxta ſunt atque ornamento, illud accidit, quod nomen illi comparauit, in omnes ætates perhonorificum. Traces ac Maomethani, & ſi doctrinæ expertes, illiq. non mediocriter infenſi, Bibliothecam tamen Græcorum longe luculentiſſimam, ſiue librorum confertam multitudinem ſpectes, ſiue Codicum pretioſam ſuppellectilem, ſiue rerum quæ in voluminibus inerant, opulentam exiſtimationem, iniquiſſimè occupatam, dementiſſimè retinebant. Iacebant præſtrictis omnibus bonis, acri doloris morſu, acciſæ litterarum opes, & indigniſſimum in modum, commentariorum inſepultæ, cernebantur ſepulturæ. Lugebant bonæ artes, mœrebant ſtudioſi, ſquallebant Lycea, affiictabantur Academiæ, Exhedræ demum ipſæ tam ſalutarem, tam ſplendi-

Digitized by Google

dum librorum reducem aduentum, deſiderabant. Interim Summus Pontifex, ſuum polliceri præſidium Enocho, ſi dolo auri, aut virtute animi, rem tantam, è barbaro imperio extorquere poſſet. Enochus Sapienti, & altiori mente præditus, omnem mouere lapidem, donec res proſpere ſcilicet ceſſerit. Quamobrem non ſolum nutantes litteras latinas confirmauit, verum Græcam facundiam tuendo melius propagauit latius.

DE ANTONIO BONFINIO Aſculano.

SI vnquam creditum eſt, è diſertorum Choro extitiſſe quempiam, omnibus, vel naturæ, vel doctrinæ præſidijs adſcribendum paratiſſimum, eum Bonfinium Aſculanum hiſtoricum fuiſſe, inficiatur nemo. Et vero quem florem, aut quod lumen hiſtoria, ſua non habet in hiſtoria? Theopompi altitudo Iſocratis nitor, Herodoti acumen, in illo eminet, cuius voce Hungarorum facta immortalitati præclariſſimè commendantur. Nam ſi rem æqua lance perpendamus, opus periculoſæ plenum aleæ hiſtoriam eſſe, affirmant illi, qui plus eloqui,

eloqui, minus loqui didicerunt. Enimuero in annalibus conficiendis exornatorem, non tantummodo narratorem eſſe decet. Sit hiſtoricus rerum copia refertus, ſententiarum varietate abundans, verborum compoſitione non impolitus: agendum illi eſt oratione, ratione perorandum. Pernoſcenda penitus hominum conſilia, accedat oportet eruditio, & ingenuis moribus moratus ſermo. Tenenda eſt ſi Tullium audias, antiquarum ſeries cauſarum, exemplorum virtus, legum ſcientia conquirenda. Nam quid ego de epilogis dicam, de epiſodio, epiphonemate, quæ ſingula niſi ad limam elaborati Iudicij reuocentur, intelligimus mira quæque, in hiſtorico ſtatim peritura. Ergo eximia omnia hæc, atque præſtantia, ita in Bonfinio enituerunt, vt ei nihil neque à natura denegatum, neque ab induſtria non vltro delatum eſſe videretur.. At vero ſi de hiſtorico hiſtorice, hoc eſt fideliter agant, nonnulli, vitium illi inurunt, quod fuerit acrior in hominibus carpendis, in vituperando aſperior, adeo vt Friderici principis viri, mores moroſius ferens, Licambæo pene ſtylo diſpunxerit, & Regem Matthiam non cenſoria modo ſeueritate concuſſerit, ſed luculento planè domino lutulenta nomina inueſtigarit, eumq. crebro appellauerit

hominem ex multarum noxarum importunitate, & leuitatum impunitate concretum, quod ſe ſordidis gregibus intemperantius ingereret, quod frequens in ſcœna numquam in Curia, quod amicis, ſalue diceret, & vale, quod magnam Regis ſpeciem, magnam dignitatem indignis pollueret moribus, quod egeſtate animi, infirmitate ingenij, ſuſtinerè Regis perſonam nequiret. Sed nimirum dicam, quod ſentio, ſi vitij hoc in Bonfinio fuit, vitium fuit hominis, non ſcriptoris, temporis, non animi culpa. Vellicabat in Rege vitiorum aliquam, quæ in vulgus dimanarat inſolentiam, ne impunita gigneret, in alijs impunitatem labendi turpius. Vt vt fuerit, Bonfinij fama diſſeminata quotidie latius, vtpotè qui verus Rhetor, perfectus Scriptor, & in omni orationis ratione verſatus omnino diceretur, & eſſet, Coruini Regis rogatu Rhetiam ſe contulit, ſapientiſſima volumina exponit; terna ex illis dicauerat Regi, quæ non ſolum delectarent, ſed etiam ſine ſatietate delectarent. Erant porro Hermogenes, & Herodianus, ex Græco latinitate donati, & Coruinæ ſtirpis à primis vſque traducta temporibus origo, & nobiliſſimi nominis claritudo. Neque Reginam non donatam, tam regia ingenij liberalitas paſſa eſt: Dicauit, & Reginæ librum,

qui

Digitized by Google

qui inſcribebatur Virginitas, & Coniugalis pudicitia, & Aſculana hiſtoria, vtrobique multo fœliciſſimus; nam de pudicitia diſputauit ſubtilitate mirabili, & nunquam ſatiabili variate refercſit mentes. De Aſculanis autem rebus, attigit infinitam rerum multitudinem, ex quibus miſera nunc ſterilitas, & ieiunitas incredibilis reliqua eſt. Vtrumquè opus ſilentio altiſſimo deprimitur. Fama eſt, terrarum alibi temeritate inuidorum ſupprimi, vt tandem ementito genuino nomine, ferat alter honores, mireturq; ſuas frondes, & non ſua poma. At quoniam oratori proxima cum poetis cognatio eſt, Bonfinius ſua donandus Apollinari laurea fuit merito, immenſus profundo ruens ore, & verba deuoluens, Mœonio digniſſima alite. Epigrammaton libellum conſcripſit præfatione præfixa ſatis frugifera, qua principem virum, integris inſtruebat artibus, & ad fauſtum regimen eximijs incitabat præceptis, quem librum ſub Coruini nomine in lucem tandem dedit. Agebat tunc Rex in caſtris, itaque oblata ſibi volumina lectitare auidiſſimè, in Cœlum efferre hominis ſibi alioqui minimè noti, viuum ſpirans ſimulacrum in libris expreſſum, acerrimè contemplari. Magna interim illum cupido ſuccendit, deſiderio pœnè conficitur, ex illius coram

ore

Digitized by Google

ore pendere, cuius ſcripta de manibus auellere, non poterat. Itaque Kalendis Ianuarij, Viennæ in magna procerum panegyri, in conferta totius regni Legatorum, & Sapientiſſimorum multitudine, Bonfinius orat. Impleuit aures, animos cumulauit, de ſe conceptam opinionem ſtabiliuit pleniſſime. Fontibus non riuis ducta eſt oratio, impulit homines molliter, docuit copiosè, deterruit audacter, concitauit facilè, compeſcuit fœliciter, Rege cunctisq. admiratione defixis. Idem deinde Rex, compoſitos à Bonfinio libros, inter ſacros Antiſtites, ac proceres diſpertit, orat ſcriptorem, vti in regio diuerſorio domicilium figat ſuum, quo ſecum retento, cum litterato homine, litteras apud ſe diuerſari, iure gloriari queat. Ad hæc Bonfinius, tergiuerſatione obfirmata reſiſtere, non poſſe ſi vellet Aſculanum hominem, tam longe à patria domo, ſoluto liberoque animo verſari diutius. Patriam ſibi imperio, oculis, vita eſſe cariorem; daturum ſe nihilo tamen ſecius operam, qua quantum erat ingenij, curæ, contentionis, transferret ad regiam maieſtatem, ſi quo modo poſſet, vberius, ac ſplendidius ſcriptis efferendam ſuis. Proinde multo maiorem futuram ſibi è longinquo reuerentiam. Sed nimirum regis armatæ, preces erant,

quibus

quibus obſiſti diutius non poſſet. Quare opima illi decernuntur à Rege præmia, quin mandat ſedulo, vt Beatricem Reginam edoceat, atque optimis imbuat diſciplinis; Neque vero diu in aula appoſito negotio frui licuit, in aciem ad puluerem redeundum; & quemadmodum olim Iulio Cæſari, inter arma fuit philoſophandum; & mitiores muſæ inter bellorum acerbitatem nutriendæ, dumque circum tonantium bellorum tumultu, Mars foris ſtreperet, intus Bonfinius Palladis mitiſſimo apparatu, pacis meditabatur artes. Ibi Latinos Græcis locupletauit litteris. Philoſtratum bimeſtri Latinum fecit: Adiecit poſtmodum animum ad Neapolitanas Iconas; Philoſophorum vitas illuſtrauit, illuminauit epiſtolas. Illud autem multo maius, multoq. excelſius, quod quina Decade, Hungarorum geſta præclara, præclariſſimè complexus eſt. Quorum librorum ſuauitate exhilarata ſunt, tot Hungariæ regna, quorum acumen obſtupuit Italia, lacteamq. lenitatem ſcribendi, commendarunt vniuerſi. Verum enimuero, vt egregijs plerumque viris, in ipſo pulcherrimarum rerum conatu aduerſari auerſam fortunam ſcimus, ita nec Bonfinio pepercisse inſcij ſumus; vt enim fallentes fallacesq. ſunt hominum contentiones, in medio ſpatio fractus, corruit Bonfinius,

finius,

finius, & ipſius fœlicitas, ante in ipſo curſu obruta, quam portum conſpicere potuiſſet. Nam in vehementiori contentione ingenij, dum in hiſtoria Hungarica, aditum ſibi ad omnem poſteritatem aperit perhonorificum, ſubita morte extinctus eſt, acerbo, ac luctuoſo omnium dolore. Dignus plane, vt quoniam ob ſuam inſignem inſcribendo fœlicitatem facit, vt in annalium memoria tot inſignes viuant, viuat ipſe in poſterorum recordatione gratiſſima, & qui Bonfinium legerit, nullis illum gloriæ finibus contineri pronunciet. Illum virtus fauor, potentium lingua conſecret æternitati. Illum laude maiorem, vetent mori litteræ. Rideat alma Adorea nitidus. Quod ſi lacteo decurrentem nitore, Liuium Patauinum merito ſapientes ſuſpiciunt, Bonfinium Aſculanum, nectareo, vel neſtoreo fluentem eloquio, litteratorum natio, notiſſimis efferat præconijs.

DE EVRIALO POETA Aſculano.

TRoicis olim temporibus, Poetarum Princeps Homerus, tantum laudis in dicendo Vlyſſi, ac Neſtori tribuit, vt

in

in altero ſuauitatem mirificam, vim in altero ſuſpiciat adeo ſingularem, merito vt fulmen, ac flumen orationis dici poſſint. Verum proximè dilapſo ſeculo, Eurialus extitit Aſculanus Poeta, qui communi litterariæ reip. calculis, & concinnitate orationis, recreare eximie diceretur, à quibus eſſet auditus, & aculeos, in eorumdem animis affirmaretur relinquere. Notus vel in primis fuit, Poemate non vno, verborum integritate ſplendido, ſed illo præſertim nulla poſteritatis obliuione, obruendus. Carolus Quintus Imperatorum quot fuerunt, ornamentum ampliſſimum, & quot futuros erunt in annos, ad res egregias, incitamentum cumulatiſſimum, ita includebatur armorum ſtrepitu, vt litterarum ſilentia, quandoque non excluderet. Adfuit aliquandò Eurialus, & Iuliæ regiæ bellum, vincto numeris ſermone, Carolo recitauit. Indicabat eo argumento, Caroli in bellando facilitatem, certandi ſcientiam, fortunam auctoritati coniunctam, itaut Deo moderante, inflante, ac reflante fortunæ æſtu, Hiſpanus illi aſſenſerit, obtemporauerit Italus, obedierit hoſtis, & quod de circumfluente Pompei fortuna fertur, venti tempeſtateſq. obſecundarint: placuit enimuero Imperatori ſuauitas dicentis, & copia dicendi. Placuit

cuit muſarum ingenioſa amœnitas: itaque vel ad egerendam animi delectationem, vel ad liberalitatis ſibi famam aucupandam, colligendamq., Eurialum torque aureo donat publicè; & quemadmodum Titum Manlium cum aureo torque Roma ſuſpexit, ita Eurialum, aurea cum gloriæ ſegete torquatum, Italia admiraretur. Vates profecto, quem hæderæ præmia doctarum frontium, ſuperis miſceant, & qui non ſine Cæſarea, & Cæſareorum ingenti acclamatione, omnes in ſui admirationem traxit, dignus proculdubio eſt, qui poſterorum memoriam, in ſui amorem, imitationemque conciliet.

DE VENTIDIO BASSO Aſculano Conſule Romano.

NVllius profecto aures peregrinantur, in peruagato illo ſermone, quo antiquitatis memoria, Ventidium Baſſum, Aſculanæ gloriæ creatorem, conditoremque, exquiſitiſſimis ingenij monumentis celebrauit. Cuius ego in bellando robur, diſciplinam, fortunam, fœlicitatem, haud ſcio an multis Imperatoribus anteponendam, iure dicam.

Aequaſſe

Digitized by Google

Aequaſſe certè non diffido, ſuperaſſe fortaſſe, non ſemel, confido. Sic enim conſilio gubernauit ſuos, coercuit alienos, deuicit exteros, deuinxit domeſticos, domi forisq. celebritate famæ, ad miraculum enituit, omnes vt ſapientiſſimi, eius fortunam cum virtute coniunctam, laudare facilius poſſint, quam fœlicius æmulari. Is Aſculi ex vltima hominum fœce natus, in vltimas ſibi terras, nobiliſſimi nominis facem tulit. Nouus homo, neque fumoſas maiorum imagines oſtentare, neque affinium opes præferre; nempe nobilitatem ſibi virtute peperiſſe, quam partam vitijs polluiſſe, fœlicius eſt. Atqui vbi cæteri Auorum ſplendore fucati, iactitant ſeſe, Ventidius in ſudore, puluere, arena, Sole, hoſtem feriendo, præſidia agitando, præter ignominiam, metuendo nihil, aduerſo corpore cicatrices excipiendo, ſanguinis dignitatem ſuam, ſtabiliuit ſibi, vt in eo, ignobilitatis mala, virtutis magnitudine, obruerentur. Verum altius nonnulla ante mihi repetenda ſunt, quam illius virtutis, initium narrandi faciam, & Aſculi cultum faciemq. noſcendam, exponam. Explicata in planitie ab Adriatico mari, non plus quinis leucis diſſitum, adeunti occurrit Aſculum. Collis vnus clementer accliuis prominet, quaſi edita intus ſpecula. Ibi

Po-

Polymnij Aſculani olim Regis Regia, in primis egregia viſitur, quemadmodum ſemidirutæ, & inſanæ ſubſtructiones declarant. In ſummo eius montis proſpectu, eminet Arx Pia, à Pio Medicæo Summo Pontifice inchoata, natura magis munita, quam arte inſtructa. Vrbs vero perenni Turrium tractu, ſic tota diſtinguitur, vt centenas fermè enumeret, celſitudine, atque elaborati marmoris venuſtate pari. Cingitur alluuione Truenti (fluuius hic eſt, Poetarum carmine, haud ignobilis) iugi, ac perſpicua excurrit aqua, lemborum minime patiens, cætetum vbi ſtagnantibus hinc inde aquis, intumuerit, ſaxa horrida, ingentia adeo prouoluit prouehitq. longius, vt Ciuium etiam laboret fides, tam grandia marmora, à tam parui fluminis alueo, tantiſper dimoueri, potuiſſe. Ergo Pompeius Strabo, militum flore, ac robore contracto, ad hanc occupandam Vrbem, venit. Neque cum rudibus, belliq. ignaris, bellandum fuit. Diu multumq. fatigatus Romanus miles, fœlicior an fortior, incertum habeo ; non incruento Truento, promiſcuo multorum ſanguine, vrbe potitur, diripit. Dein eadem in Vrbe triumphare, Imperatori conſilium fuit, vt triumphantium eſſet nutrix, quæ bellantium mater eſſerebatur. Ductus eſt in

trium-

triumpho, pene infans Ventidius, parentis gremio geſtatus, vt victus cerneretur, qui Victoribus erat imperaturus. Poſtea adoleſcens, imbutus factis congruentibus, & prudentiæ artibus abunde pollens, fidenti, ac ſecuro gradu, per ſumma militiæ faſtigia, vagari cœpit. A Iulij Cæſaris Latere, diſcedebat, numquam, ab eoque inhauſit belli diſciplinam, nempe, cingere aciem, eijcere in collem, extenuare, firmare, prolatare, hoſtium impreſſionem, ſuomet corpore, intercludere. Itaque breui effectum, nihil vt in illo mediocre, nihil vulgare, ſed in omni genere laudis excellens, gloriæ monimenta, laudationum inſignia, in animo conderet ſuo. In Gallia ſub eodem Cæſare meruit, vna cum ipſo, Imperator antequam miles, in omni expeditione, laborum patiens, acri ingenio, magnæ animæ prodigus, contra pericula, atque inſidias, firmiſſimas. Acciditq. non ſemel, vt ne Cæſaris incurreret inuidiam, quas ſua manu victorias peperiſſet, alieno partas dictitaret ingenio. Nimirum ſuadente modeſtia, cuius habenis, ad fœlicitatis curſum, animi mortalium temperantur. Quibus gradibus, eò gloriarum proceſſit, vt mox Tribunus plebis, exinde Prætor, ſecundiſſimis animis omnium, fuerit renunciatus. Interea indictum bellum

Parthis, nec diu M. Antonio deliberandum, & concoquendum fuit, quem nam tanto præficeret bello. Præficitur Ventidius, qui è veſtigio, per æqua & iniqua deambulando, per loca inania, & ingenti ſolitudine vaſta, in hoſtis conſpectum dedit ſeſe. Ingens ſane periculum, velitabatur fortuna eminus, bellum formidoloſum. Parthica natio, ventoſa, inſolens, colubrino ingenio, laboribus aſſueta. In Partho ſiquidem, dolus, feruor, locorum peritia, & militiæ inerat, in acie formidoloſus, in pace pernicioſus. Ventidius fœliciter conſilio cuncta regens, partim in aperta acie exponit militem, in ſaltuoſis locis componit. Tum Cuccinarum cantu, clamore vtrinque ſublato, terribili remugitu, aures impletæ; fundis & baliſtis eminus ſtrepentibus, mucronibus emicantibus cominus, collatis ſignis, armorum fluctibus ſic circumiuit barbarum, iam vt non regredi poſſet, litemq. totam adeo perfecte perorauit, vt primus Ventidius docuerit, à Romanis Parthos vinci poſſe; nec ſemel, aut bis, ſed terna victoria Parthum cecidit, fudit, fugauit, namque numero Deus impare gaudet; itaque fortuna maxima, Parthicam, hoc eſt, immanem & fœdam crudelitatem, à viſceribus reipublicæ, non modo à manibus auertit. Internicione calamitoſa,

toſa,

Digitized by Google

toſa hoſtium iuſtæ iræ parentatum eſt, direptæ Arces, ſolo æquata Caſtella, agri diuexati, vaſtatæ ſegetes, attritæ opes , ædificia incenſa , equorum fremitu , tectorum fragore, vbique deſperatione , cæde , in Ciuitatibus, victorum inſolentia depreſſa . In quam rem, inſigne lego elogij genus , apud Antonium Bonfinium , hiſtoricorum communi Sapientium ſuffragio, nobiliſſimum .

Parthi M. Craſſum obtruncarunt , redegerunt Perſas rerum Dominos in ditionem ſuam . M. Antonio bellum inferenti,cum quinquaginta millibus Equitum , occurrere , & ni Ventidij Baſſi , Conciuis noſtri , virtus ſuccurriſſet, iam de vniuerſo Romano exercitu , fuiſſet actum : hæc ille .

NEque poſt tam egregiam victoriam , vti aſſolet, Inuidia inſecuta eſt ; ex Centurionum ſuffragatione , è Senatus Conſulto,decretus illi triumphus. Triũphauit Aſculanus Imperator , & Romani nominis famam, examuſſim impleuit . Et quoniam eſſe,

Digitized by Google

quam videri ſtrenuus malebat, delatæ ſunt illi Orientales prouinciæ, in quibus ſummo cum imperio, ac poteſtate verſaretur. Quaſi inopinatam hæreditatem, ſic oblatam adminiſtrationem arripuit in qua magnitudine animi, & moderatione, par fuit. Rem ibi Romanam, mente, & audacia ſuſtinebat; exſultanti ferocia hoſti, tanquam frænos furoris inijciebat: Facilibus ac ſubiectis, facillimos præbebat aditus, & molliſſima ſemper fandi tempora. Quamobrem crebreſcente in dies latius fama, rumoribus honeſtiſſimis de ſe illatis frequentiſſime, Romæ renuntiatur Pontifex, cuius partes erant, vt non cœleſtes modo cæremonias traderet, verum etiam parentaret, placandos rite Manes edoceret. Et finis vnius boni, gradus futuri fuit. Conſulatus faſtigium in illius demum humeris imponi ſolebat, qui probe noſſet remp. ornare moribus, honeſtare legibus, munire bellis, omni denique humanarum, diuinarumq. rerum, conſtituto iure ſtabilire. Is Conſul declarandus erat, qui conſilio plurimum poſſet, vigilantia, authoritate, plus penè quam poſſet. Ergo Ventidius terras omnes, ſui nominis fama, ita impleuit, ita fortunas omnes anteiuit fortunis ſuis, vt homo nouus, externus, ad Romani Conſulatus ampliſſimam

magni-

Digitized by Google

magnificentiam, virtutum ſuis inuectus quadrigis, aduolarit. Mirari hic ego non deſino, quod vulgo, vulgari ſane, & imperito modo fertur. Nunquam diu, eodem veſtigio ſtare fortunam. Omnia conſilia, continenti fœlicitate, non fortunari. Virtuti duci, fortunæ Comiti, pediſſequam addi Inuidiam, nec cuncta, ſecunda atque obedientia arridere. En flore ætatis, & fortunæ vſus ſemper Ventidius. In portu gloriam tenuit, & exageratis fortitudinis præmijs refertiſſimus, Romanus rerum poſſeſſores, Aſculanus pene Seruus, moderatus eſt. Ad extremum vitæ laudabiliter anteactæ, laudabilis reſpondit euentus, fato enim concedens, gloriæ ſuæ tempore, ſed Romæ peracerbo, publico elatus funere, pro mortali conditione vitæ, immortalitatem apud omnes, eſt conſecutus. Gloriam ſuperiorum, fortuna vicit, poſterorum fœlicitatem adeo æquauit, nemo vt auſus ſit, virtute eius, vel ſperare fortunam, vel optare. Sine æmulo clariſſimus Ventidius, effrenatius in aciem hoſtium irruens, dignus fuit Romano Conſulatu, dignus Conſulatus, Aſculano Ventidio; & qui primus ad exteros tantam Conſulis dignitatem ſecreuit, dignus eſt, vt ſibi ab exteris, Virtutis Ara digniſſima, ſecernatur. Intelligent quippe

Digitized by Google

vniuerſi, non minus vnum Ventidium toti Romæ, quam totam Romam vni Ventidio, profuiſſe. Atque vt ſemel dixerim cum Poeta, veri tenaciſſimo, Ventidius eſt.

Sydus, & occulti miranda potentia fati.

DE FVLIGNATE ASCVLANO.

FVlignates Aſculanus, manu promptus, ingenio impigro, in tantam breui claritudinem peruenit, vt terrori hoſtibus, admirationi ſuis, poſteritati dignitati eſſet, & gloriæ. Periculoſi iuxta, ac formidoloſi belli detonante procella ſubitus euentus, virtutem Ducis abundè declarauit. Braccius, cui poſtea cognomen forti, ex robore fuit, præclara, adeoque rara, militaris rei facinora ediderat, vt ſola geſtorum fama, non modo fortiſſimorum fortunatam audaciam, infringeret, verum omnibus conſerendi manum, ſpem, animumq. adimeret. Braccius hic eſt, nobiliſſimus ille deſertor, & transfuga è Pontificijs caſtris, & in omne poſtea facinus Anteſignanus. Qui tandem factioſorum grege facto, Eccleſiæ fines, ferro, flammaque dare peſſum, ingenium tendere, exagitare Oppida, largiendo, ſollicitando delinire, ſi quos relicto Pontifice, in

ſuam

ſuam traduceret amentem mentem. Itaque quæcumque dici, aut fingi queunt crudelitatis acta, in hoc homine cuncta fuere, & alia amplius: nam perenni vſus bellandi fœlicitate, ſpoliare cœpit domos, expilare fana, incendia facere, armis bacchari, cadaueribus, cruore implere omnia, & quæ Victori collibuiſſent indigniſſimè exercere. Tanto igitur terrore bonorum res in extremo ſita erat libertas, Anima in dubio verſabatur. Braccius verò rerum ſucceſſu ſecundiore, efferatius inſolens, infinita Numinis iniuria, luce palam ore teterrimo euomebat (rem auditu crudelem, relatu nefariam) velle efficere ſe, vt ad tot anguſtias conijceretur Chriſti Pontifex, vt ſi vellet vitam ducere, vicena Miſſarum Sacrificia, pro quinis obolis celebrare cogeretur. Tam atrox maledictum, tàm ferum, tàm barbarum, iniquiſſimè ſcilicet ferebant non vni Centuriones, ac Primipili Pontificij, cæterum animo ob egregiam formidinem, fluctuantes, tàm efferatam linguam euellere radicitus plane nemo tentabat. Fulignates incredibili mentis altitudine, diuino verius conſilio, quàm fortè humana fretus, inultas pati nequiuit tantas blaſphemias; ſed ad ſingulare certamen, truculentius ſubſultantem militem laceſſit. Quid verò tàm e ar, aut

eſſe poterat nouum, quàm perduellem ferociſſimum prouocare? prouocauit Fulignates. Manus cum illo conſerere? conſeuit. Cauſam Pontificis, atque adeo totius Chriſtianæ dignitatis ferro perorare? perorauit. Enimuerò ſummis virtutibus cum extremis vitijs pugnans, eminus primum, dein cominus, cæſim, punctim hoſtem feriendo, inſtando, pedi pedem conferendo, librato demum ad deſtinatum funus Acinace, ſeditionis nutriculam extinxit. Lætitiæ cumulum bonis omnibus, attulit cumulatiſſimè. Ergo fuit Fulignati in Virtute militari glorioſus aſcenſus, & qui virtute plurimum præſtitit, gloria is maximè excellat neceſſe eſt.

DE CORRADO MILLIANO.

APud Aſculanos, Millianorum nomen, in primis inclytum eſt. Ex ea familia in ſancti Franciſci diſciplina Corradus Millianus, eos progreſſus in ſapientia, ac pietate fecit, illum vt, nonnulli æquare tunc quidem poſſent, ſuperare nemo poſſet. Maximam gloriam, in maxima deſpicientia poſuit; orator nempe diſertiſſimus, Theologus nobiliſſimus, cæterarum Artium ornamentis inſignis

gnis

gnis, diuini Numinis familiaritate vti maluit, quam in hominum conſuetudine celebrari. Nicolao Quarto apprime carus, à quo in Cardinalium numerum fuiſſet adſcriptus, niſi reclamante modeſtia, varias ſubinde nectendo moras, ex hominum numero, eſſe deſijſſet. Agebat tum Pariſijs, & incredibili Auditorum frequentia, & admiratione, Theologorum quæſita, eruditiſſimè enucleabat.

Verum in tam infinita, laudandarum rerum vbertate, ſicut à quo exordium capere deberemus, difficile fuit, ita in quo perorare quis poſſit, haud facile eſt iudicare. Et nimirum quam in arduo, ac ſcopuloſo loco verſer, viderint ij, qui nullum Ducem, aut lucem ad ſcribendum nacti, non æquam viribus materiam ſcribendam ſuſcepere. Aeternare plenis honorum muneribus, alienas virtutes, illius curæ ſcilicet eſt, qui quaſi per manus poſterorum, delatam memoriam recognoſcere, in promptu habet. Nobis quidem maxima recenſenda erant, ſed hominum magis gratis iudicijs, quam publico adhuc præconio celebrata. Enimuero ſi egregia Aſculanorum geſta, in poſterorum cognitionem penetraſſent, næ optime meritis, de militari, & ſapientiæ, & religionis diſciplina, honores quam ampliſſimos decer-

cernendas, ſcriptores litterarum elogijs cenſuiſſent. Interim ne multus ſim, multa mihi in alium locum reijcienda. Omitto ex Aſculanis, Militem non rarum, qui ſummum in florentiſſima Præfectura, gradum tenuit, dignitatis, & roboris. Sileo ornatiſſimos viros, affluentes rerum ſcientia maximarum. Nihil de L. Rufo, Caio Iudacilio, T. Aphranio, Romanæ reip. clariſſimis luminibus. Et circum ſe actis inde ſæculis, nihil de Ginnutio Aſculano Epiſcopo, qui Romanam Eccleſiam, vt auctor eſt Baronius, vel vnice, vel vnus firmiſſime ſtabiliuit, contra Lutheri proiectam audaciam. Nihil de Lucentio, item Epiſcopo, qui in Calcedonenſi Concilio, Eutichiam pertinaciam, ſtrenue adeo infregit, vt extollere iam caput, perpetuo oppreſſus, nequiret. Nihil de Epiphanio Epiſcopo, ab Agapito Pontifice, in Orientis tractus deſtinatus, qui in Orientis lumina, lumen Euangelij inueheret. Claudius Aſculanus Epiſcopus in Ariminenſi Concilio à Secretis, Valentem, & Vrſacium, hæretica colluuione contaminatos Epiſcopos, ad perſpicuos, Catholicæ Veritatis fontes reuocauit. Franciſcus Stabilis, in Meteoris, & Aſtrologia ſcientiſſimus, quem quoniam ad ſydera vſque carpit iter, carpunt ac rodunt vniuerſi. Nam de

Fœlice

Digitized by Google

Fœlice Centino Cardinali, quid dicam? ille enim doctrinarum omnium complexionem aſſecutus, iudicio acerrimus, recti tenaciſſimus, honoris omni maior faſtigio, quem mortales omnes, immortalem eſſe concupiſcunt, adeo fœliciter cum maieſtate, humanitatem copulauit. Ad cuius efferendas laudes, cum exornare ſe debeat eloquentia, præteribo tacitus, quæ nullo pacto ingenij exilitate perſequi fas eſt.

Verum iam temeritati Scriptori vertatur, quod mediocriter, quod male, plura deſcripſerit, dummodo fateatur poſteritas, ex Aſculana Ciuitate ampliſſima, ampliſſimos Viros prodijſſe.

FINIS.

Digitized by Google

INDICVLVS

CLARORVM ASCVLANORVM, QVI IN HOC LIBELLO CONTINENTVR.

NICOLAVS Quartus Pontifex Maximus. pag. 9
Gratia Deus Theologus. 25
Nicolaus, & Corradus Philoſophi. 27
Nicolutius Concionator. 29
Pacificus Maximus Poeta. 30
Franciſcus Alatus Iureconſultus. 31
Titius Barrus Orator. 32
Enochus Rhetor. 36
Antonius Bonfinius Hiſtoricus. 38
Eurialus Poeta. 44

Ven-

Digitized by Google

Ventidius Baſſus Conſul. 46
Fulignates Miles. 54
Corradus Millianus Concionator. 56
Epiphanius Epiſcopus. 58
Franciſcus Stabilis Aſtrologus. 58
Ginnutius Epiſcopus. 58
Claudius Epiſcopus. 58
Lucentius Epiſcopus. 58
Fœlix Cardinalis Centinus. 59

FINIS.

Digitized by Google

Digitized by Google